

SWISSNESS

SWISSNESS

Charlotte Franzen

ISBN 9789461853417 paperback

Ook verkrijgbaar als eBook

1e druk februari 2023

Redactie: Ilona van Hilst

Vormgeving: Eric Jan van Dorp

Foto auteur: Ilse Leijtens | JePP

Uitgeverij Grenzenloos een imprint van VanDorp Uitgevers

info@grenzenloos.nl / www.grenzenloos.nl

Kijk voor meer boeken over emigreren op grenzenloos.nl

Copyright©2023 Uitgeverij Grenzenloos

Copyright©2023 Charlotte Franzen

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd in welke vorm dan ook zonder uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming van de uitgever.

Charlotte Franzen

SWISSNESS

Een Nederlandse in Zwitserland

UITGEVERIJ GRENZENLOOS

Inhoudsopgave

VOORWOORD.....	7
EMIGREREN KUN JE LEREN	9
THE DUTCH MOUNTAINS.....	11
HERZLICH WILLKOMMEN	13
HET ZEKERE VOOR HET ONZEKERE	15
DE EERSTE SNEEUW.....	17
KAAS: EEN SERIEUZE ZAAK.....	19
SEIZOENEN	21
GEEN VERBINDING	23
SCHOGGI-SHOCK	25
GENIET MET MATE.....	27
GIPFELKILO'S	29
ZWITSERS VERZEKERD.....	31
SNEEUWSCHOENDECEPTIE	33
ZMITTAG.....	35
DUREZIEHE!.....	37
ALLES WENT.....	39
EEN GRILLNATIE	41
JONG GELEERD.....	43
LOKAAL TOERISME	45
TAFELTENNISSTRESS	47
DIE AARE IST KULT.....	49
EEN GRAND TOUR OP Z'N ZWITSERS	51
GOING DUTCH.....	53

ZWITSERLEVER.....	55
LEVENSADER.....	57
CHOCOLADEFATSOEN.....	59
ONDER CONTROLE.....	61
KOFFIEKORSET.....	63
IM DOPPELPACK.....	65
ZOALS HET KLOKJE IN ZWITSERLAND TIKT	67
SCHUHE AUS!.....	69
ZETTELKOMMUNIKATION.....	71
ZONDAGSRUST	73
RÖSTIGRABEN.....	75
SWISS MADE	77
BUITENLANDERS WELKOM?	79
SACKMESSER.....	81
NOTENKRANKEN	83
WAAR BLIJFT DIE REGENBOOG?	85
MA TUAT WAMMA KAA.....	87
DE KLANKEN VAN HEIMWEE	89

Voorwoord

Na een master Kunstgeschiedenis en een baan in een Duits museum, kreeg ik de kans om in Zwitserland te werken. Ik twijfelde geen moment en verhuisde naar het charmante Bern. Vanuit daar pendelde ik drie à vier keer per week naar Winterthur, waar ik in het museum werkte. Behalve in dit museum, werkte ik in Bern voor een kunstverzamelaar. Hoewel ik naar Zwitserland kwam voor de kunst, ontdekte ik al snel dat het land veel meer te bieden heeft. Zo raakte ik onder de indruk van de verschillende culturen, talen en dialecten, de prachtige steden, de hoge kwaliteit van leven, de vriendelijke mensen en vooral die overweldigende natuur. Ik vond mijn weg in een nieuwe omgeving en leerde gaandeweg ook mezelf beter kennen. In een web van ongeschreven regels en gewoontes, ging mijn kennismaking met *Swissness* niet altijd van een leien dakje.

Mijn ervaringen legde ik vast in dit boek, zodat ik dit bijzondere jaar niet zou vergeten. Het is geen poging om hét land of dé Zwitser - die bestaat namelijk niet - objectief te beschrijven. In plaats daarvan is het slechts een inkijkje in mijn Zwitserleven. Omdat het mij veel plezier deed om het te schrijven, en jou hopelijk om het te lezen. En wie weet raak je geïnspireerd om het land te bezoeken. Met al het moois dat Zwitserland te bieden heeft, zul je daar, net als ik, geen spijt van krijgen.

Charlotte Franzen,
februari 2023

EMIGREREN KUN JE LEREN

Vooraf kreeg ik diverse waarschuwingen. Wist ik wel waar ik aan begon? Een migratie naar Zwitserland zou immers geen eitje zijn. Ik was echter vastberaden om alles goed voor te bereiden en te laten slagen. Het zou mij niet gebeuren dat een beambte me met bed en bult bij de grens zou terugsturen vanwege een of ander ontbrekend document.

Ik won advies in bij het douanekantoor in Basel, de immigratiedienst en de ambassade in Bern en bij Buitenlandse Zaken in Nederland en ik zocht uit welke documenten ik moest invullen. Dat waren er veel. Een verhuisbedrijf wilde me met alle liefde helpen met al het papierwerk en de verhuizing zelf. Daar moest ik dan wel een paar duizend euro voor neertellen. Ik besloot alles zelf te doen. Dat bleek een hels karwei. Stapels formulieren vulde ik in. Daarnaast ordende ik alle huisraad en stelde een lijst op met kleding, boeken en muziekinstrumenten inclusief de nummers van de dozen die hiermee correspondeerden. Het inpakken verliep daarna volgens een gestructureerd maar tijdrovend systeem. Elk item dat in een doos belandde, zette ik op de juiste plek op de lijst. Uiteindelijk stonden op de ochtend van vertrek vele verhuisdozen en een fiets klaar, terwijl een ordelijk register uit de printer rolde. Laat die douane maar komen!

Vol goede moed navigeerde ik naar een Duits dorp aan de Zwitserse grens – want goedkoper! – waar ik zou overnachten. De volgende dag reed ik met klamme handjes richting de grens terwijl ik hardop de zinnnetjes Duits oefende die ik zou opdreunen, mocht iemand vragen waarom ik in

hemelsnaam dacht het land zomaar met mijn inboedel binnen te kunnen komen. Ik verminderde snelheid bij een kleine grensovergang en wachtte tot iemand me zou benaderen. Toen ik nagenoeg stilstond was er nog steeds niemand te bekennen. Achter me klonk het getoeter van ongeduldige automobilisten. Moest ik nu doorrijden? Maar ik wilde toch op z'n minst iemand laten zien dat ik mezelf en mijn huisraad volkomen legaal in dit land importeerde.

Stapvoets reed ik door naar het nabije douaneloket. Hier bleek dat ik, ondanks alle goede bedoelingen, toch echt onwettig de grens was overgestoken. In plaats van me te bekeuren, verwees de beambte me zuchtend naar de juiste grensovergang, verderop bij Basel. Beduusd reed ik terug naar Duitsland en vervolgens reed ik het land waar ik naartoe emigreerde weer in, nu bij de juiste grenspost. Na veel geduld en vele malen zwaaien met m'n ID-bewijs en andere papieren, ontving ik anderhalf uur later eindelijk die felbegeerde blauwe stempel met *Ausgeführt*. Apetrots was ik.

Nog geen maand later vertelde een Fransman mij hoe hij vanuit Parijs naar Zwitserland was verhuisd. Hij had een busje gehuurd, had er al zijn spullen ingegooid en was zonder gedoe en zonder enige documenten via een kleine grensovergang het land in gereden. Ik moest toegeven dat zijn aanpak me een hoop tijd en moeite had kunnen besparen. Maar ik vond hem ook een loser. Wie in Zwitserland wil wonen, zal zich toch ook als een Zwitser moeten gedragen!

THE DUTCH MOUNTAINS

Een Nederlander weet niet wat een berg is, zo leerde ik al snel. Begon ik ter verdediging over de Zuid-Limburgse heuvels? De Zwitser gniffelde zacht. Vertelde ik trots dat ik op de Gurten, de huisberg van Bern, was geweest? Een beleefd gelach volgde: 'Een bult van 858 meter is geen berg!'

Ik was nog maar net in het land, maar één ding was me al duidelijk: kom je aan de bergen, dan kom je aan de Zwitsers. Hun leven is namelijk sterk verbonden met die eeuwenoude bakens van schoonheid en sereniteit, waartussen ze een groot deel van hun leven doorbrengen. Dat geldt voor alle seizoenen.

Doet de lente zijn intrede, dan wandelen ze naar de helderste bergmeren. Hartje zomer volgen trektochten naar de hoogste bergtoppen, waar ze slapen in tentjes om bij het krieken van de dag in extase een adembenemende zonsopgang te bewonderen. Vallen de eerste bladeren, dan trekt men naar Engadin – een dal in Graubünden – waar je wandelt tussen de meest kleurrijke herfsttinten.

Die kleurenpracht kondigt ook iets anders aan: het *Pilzen*. En nee, dit heeft niets te maken met dat oer-Hollandse biertjes achteroverslaan.

Pilzen betekent paddenstoelen en het slaat tevens op het struinen door de bossen op zoek naar eetbare soorten. Een populair tijdverdrijf hier. Hip genoeg om in je Tinder-profiel te vermelden. Bij de eerste sneeuwvlok weten de Zwitsers vervolgens niet hoe snel ze de ski's onder moeten binden. Elk vrij moment benutten ze om massaal met het openbaar

vervoer richting de pistes te trekken. Het is een even bijzonder als vermakelijk tafereel, zo'n volgepakt perron met al die skilatten en snowboards die boven de pendelaars uitsteken. Voor hen niet meer dan vanzelfsprekend. Wintersport wordt er immers met de paplepel ingegoten.

Op de Gurten – die berg van Bern die deze benaming dus eigenlijk niet mag dragen – wemelt het 's winters van de peuters en kleuters die, gestoken in perfecte skikleding en zonder met de ogen te knippen, hun eerste afdalingen maken. Zo wordt het fundament gelegd voor een lang en gelukkig leven in en met de bergen.

Toch kan dat leven, zo hoorde ik, ook een keerzijde hebben. Men zegt dat Zwitsers nogal op zichzelf gericht zijn. Dat ze vaak niet verder hebben leren kijken dan de berg die hun dorp van het volgende scheidt. Velen groeien op in een dal, in de donkere schaduw van een majestueuze berg. In de kinderjaren zie je dan niet veel meer dan je eigen dorp en die kolossale rotspartij die de rest van de wereld voor jou verborgen houdt. Niet geheel ondenkbaar dat dit je wereldbeeld beïnvloedt.

Maar of dit maakt dat alle Zwitsers afstandelijk zijn? Dat zou ik, pas net in het land, nog moeten ontdekken. Of Nederlanders, die opgroeien tussen uitgestrekte weiden en eindeloze akkers – en sommigen tussen glooiende heuvels in Zuid-Limburg die we met de nodige grootsheid *Dutch Mountains* durven te noemen – op hun beurt dan zo ruimdenkend zijn? Ook dat valt te bezien. Bulten of bergen, Nederlanders kunnen er behoorlijk van gaan houden. Dat zou snel blijken.